

گزارشگری مالی حسابرسی و آینده

ترجمه: فریده منصوری

نیاز به الگوی گزارشگری واحد جهانی

تا این اواخر کشورها بر پیروی شرکتهای تجاری از استانداردهای ملی حسابداری و در قلمرو همان کشورها تاکید داشتند، اما از اوایل دهه ۱۹۷۰ بیشتر سیاستگذاران و ناظران ملی اوراق بهادار و تشکلهای تدوین کننده استانداردهای حسابداری نیاز به مجموعه مشترک گزارشگری را، با فرض گسترش و جهانی شدن ماهیت خرید و فروش اوراق بهادار شرکتهای (که به سرعت رخ داد)، در نظر گرفتند. این امر در سال ۱۹۷۳، سرانجام منجر به شکلگیری کمیته‌ای، متشکل از ۱۵ عضو فدراسیون بین‌المللی حسابداران (IFAC)، با نام کمیته استانداردهای بین‌المللی حسابداری (IASB) شد.

کمیته استانداردهای بین‌المللی حسابداری به منظور تدوین استانداردهای بین‌المللی حسابداری (IASs) برای شرکتهای فراملیتی، که به بازار بین‌المللی سرمایه دسترسی دارند، موافقتنامه‌ای با سازمان بین‌المللی کمیسیونهای اوراق بهادار (IOSCO) منعقد کرد. در سال ۲۰۰۰ این سازمان پیشنهاد کرد که تشکلهای عضو به انتشار دهندگان اوراق بهادار چند ملیتی اجازه دهند استانداردهای بین‌المللی حسابداری را (با در نظر داشتن استانداردهای ملی حسابداری) برای اوراق بهاداری که در حال عرضه و پیشنهاد در بورسهای جهانی است، به کار برند؛ اگرچه این امر باعث شد شرکتهای مشمول گاه مجبور شوند صورت‌های مالی خود را بر مبنای دو مجموعه استاندارد حسابداری تنظیم و ارائه کنند.

از سال ۱۹۷۳ در ایالات متحده، تدوین اصول پذیرفته شده حسابداری، از طریق کمیسیون بورس و اوراق بهادار (SEC)، به هیئت استانداردهای حسابداری مالی (FASB)، به عنوان نهادی خصوصی و مستقل با هفت عضو تمام وقت و یک رئیس،

تفویض شد و نظارت بر عملکرد آن نیز به هیئت امنای بنیاد حسابداری مالی (FAF) واگذار شد؛ در حالی که اطلاعات ورودی استانداردهای آن از شورای مشورتی هیئت استانداردهای حسابداری مالی و نیز از کمیسیون بورس و اوراق بهادار تامین می‌شد.

در سال ۲۰۰۱، کمیته استانداردهای بین‌المللی حسابداری به منظور جلب همکاری تدوین کنندگان استانداردهای ملی حسابداری کشورهای عضو، نحوه عضویت در کمیته را سازماندهی مجدد کرد

و نام آن را نیز به هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابداری (IASB) تغییر داد. ساختار جدید و استانداردهای آن که با نام استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRSs) منتشر می‌شود، موجب گسترش کاربرد این استاندارد به سراسر جهان شد؛ از جمله اتحادیه اروپا (EU) در سال ۲۰۰۵ استفاده از استانداردهای یاد شده به وسیله شرکتهای پذیرفته شده در بورسهای ملی الزامی کرد. چین نیز از سال ۲۰۰۷ استفاده از این استانداردها را پذیرفت. در این میان ایالات متحده از کشورهای بزرگی است که هنوز به کشورهای خارجی یا به شرکتهای پذیرفته شده در بورس اجازه استفاده از این استانداردها را نداده است، اما در سال ۲۰۰۳ هیئت استانداردهای حسابداری مالی فرایند همگرایی را برای هماهنگ ساختن این استانداردها با استانداردهای پذیرفته شده حسابداری امریکا (USGAAP) آغاز کرد که در حال پیشرفت است. بر این اساس، بورس اوراق بهادار ایالات متحده در حال بررسی این موضوع است که به انتشار دهندگان خارجی اوراق بهادار اجازه دهد در سال ۲۰۰۹، گزارشگری را بر اساس استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی و بدون نیاز به پیروی از استانداردهای پذیرفته شده حسابداری ایالات متحده انجام دهند.

حسابرسی و اهمیت آن

صورت‌های مالی شرکتهای سهامی عام که معمولاً نشان‌دهنده آخرین عملکرد آنها در دوره‌های سه ماهه یا یکساله است، با مسئولیت مدیران آن شرکتها و مطابق با استانداردهای ملی حسابداری (که در کشور مبدا کاربرد دارد)، تهیه و منتشر می‌شود. هدف حسابرس اظهار نظر نسبت به صورت‌های مالی است و نوع اظهار نظر بر اساس ضوابط حسابرسی تدوین شده از سوی هیئت نظارت بر حسابداری شرکتهای سهامی عام امریکا (PCAOB) مشخص شده، که بسیار شبیه ضوابطی است که در بیشتر کشورهای دیگر به کار می‌رود. بر پایه تعریف هیئت پیشگفته، "حسابرس مسئولیت طراحی و اجرای حسابرسی را به منظور کسب اطمینان معقول نسبت به این که آیا صورت‌های مالی فاقد تحریف با اهمیت ناشی از تقلب و اشتباه است را بر عهده دارد." عبارت مشخص شده «اطمینان معقول» بسیار مهم است. بدین معنا که عبارت مسئولیت حسابرس در ازای کسب «اطمینان معقول» نسبت به نبود «تحریف با اهمیت» در صورت‌های مالی،

الزاماً به معنای مسئولیت کشف و گزارش تمام تحریفها و یا حتی تمام تحریفهای با اهمیت نیست، بلکه تنها به معنای کشف تحریفهای با اهمیتی است که در جریان منطقی عملیات حسابرسی مشخص می‌شود. در واقع حساب‌رسان، با در نظر داشتن این واقعیت که اداره‌کننده شرکتهایی که مسئولیت حسابرسی صورت‌های مالی آنها را بر عهده می‌گیرند، نیستند باید تمام تلاش خود را در این زمینه انجام دهند.

حتی با وجود این محدودیتها نیز، حسابرسی شرکتهای سهامی عام، ضرورتی بی‌چون و چرای دارد زیرا، بازارهای سرمایه تازمانی که سرمایه‌گذاران نسبت به عملکرد و وضعیت مالی شرکتهایی که سهام آنها در بازار مورد خرید و فروش قرار می‌گیرد، دیدگاهی منطقی نداشته باشند نمی‌توانند نقش خود را ایفا کنند.

به عنوان نمونه بخش حسابرسی قانونی کمیسیون اروپا (EC) در اتحادیه اروپا بر لزوم حسابرسی صورت‌های مالی به وسیله اشخاص حرفه‌ای تأیید شده (واجد شرایط)، با هدف حفظ منافع عمومی تأکید کرده است.

پیش به سوی مجموعه استانداردهای جهانی حسابرسی

حرکت به سمت تدوین و پذیرش مجموعه واحدی از استانداردهای جهانی - در کنار استانداردهای ملی حسابرسی - با تلاشهای انجام شده به منظور همسان سازی استانداردهای گزارشگری مالی

همگام نبوده است.

امکان استفاده از رایانه یا فاقد مهارت‌های گسترده در به‌کارگیری نرم‌افزارهای موجود در شرکتها (که برای سازماندهی و تجزیه و تحلیل عملکرد مورد استفاده قرار می‌گیرد) باشد، تقریباً ناممکن است.

امروزه به دلیل افزایش کمی و پیچیدگی استانداردهای حسابداری و حسابرسی نسبت به گذشته (برای نمونه مجموعه استانداردهای بین‌المللی حسابرسی فدراسیون بین‌المللی حسابداران که حدود ۱۰۰۰ صفحه است)، انجام عملیات بدون دسترسی داشتن به کارشناسان ارشد ممکن نخواهد بود. از این رو هر چند شبکه‌های حسابرسی به منظور تجهیز کردن کارکنان جدید به سطح بالاتری از دانش فنی، نسبت به میزان متداول دو دهه پیش، پیشرفت‌هایی داشته‌اند، اما هریک از این شبکه‌ها برای آموزش کارکنان، مشتمل بر شرکا، و بروزآوری دانش آنها بر اساس استانداردها و فناوریهای جدید باید سرمایه‌گذاری هنگفتی انجام دهند. در گذشته بیشتر روشهای آموزشی از طریق حضور در کلاسهای رسمی صورت می‌گرفت، اما امروزه، با کار تقریباً تمام وقت حسابرسان در طول سال، شبکه‌ها از طریق تلویزیون‌های مدار بسته و برنامه‌های ضبط شده، برنامه‌های آموزشی تعاملی از طریق شبکه گسترده اطلاع‌رسانی و رایانه‌های شخصی، و جلسات آموزشی ارتباط زنده (از طریق ماهواره و خبررسانی اینترنتی) در صدد افزایش استفاده از فناوری و محیطهای آموزشی مجازی‌اند. افزون بر این، چون حسابرسی صنایع خاص نیازمند دانش خاص است، بیشتر آموزشها نیز مختص صنایع است و اغلب این اطلاعات نیز از طریق گردهمایی‌های اداری غیررسمی و مشاوره‌های دائمی با متخصصان صنعتی صورت می‌گیرد.

گزارش الکترونیکی: یک توانایی چشمگیری

درست با همان سرعتی که اینترنت در حال تغییر مسیر افراد و مشاغل درگیر با فعالیتهای بازرگانی و اجتماعی است، یک پروژه عمده در دست اجرا در حوزه مالی - طرح ابتکاری ایکس بی آر ال (XBRL) نیز در صدد ایجاد تحولی اساسی و چشمگیر در زمینه استفاده، تجزیه و تحلیل و ایجاد اطلاعات به وسیله سرمایه‌گذاران، دولت‌ها و شرکتهاست. این تحول، در جای خود باید مسیر چگونگی تولید و تصویب این اطلاعات را نیز دگرگون نماید.

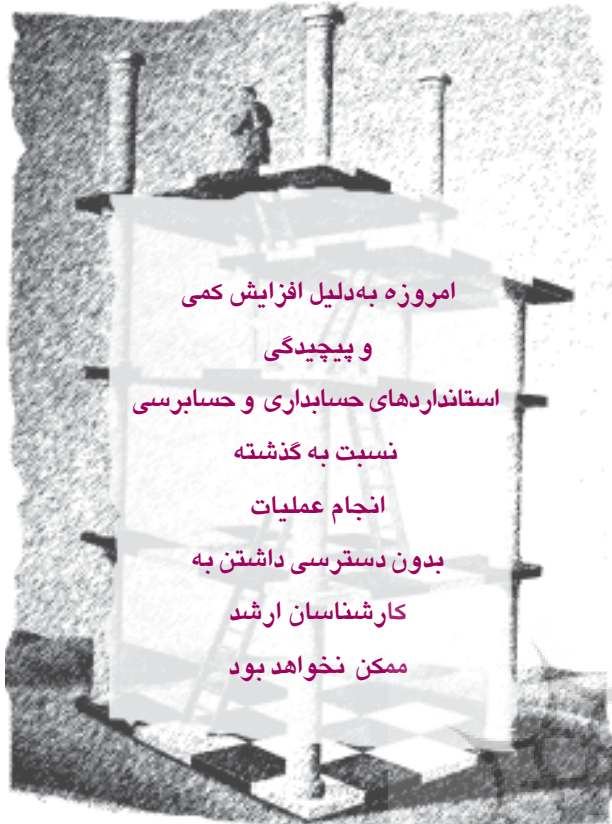
این امر بیشتر به دلیل یکپارچه شدن استانداردهای ملی حسابرسی در قوانین ملی یا مصوباتی است که اختیار تدوین این استانداردها را به تدوین‌کنندگان استانداردهای ملی تفویض کرده است. به عنوان مثال **استانداردهای پذیرفته شده حسابرسی** (GAAS) در ایالات متحد، سالها با هدایت تشکل حسابداری حرفه‌ای، یعنی **انجمن حسابداران رسمی آمریکا** (AICPA) تدوین می‌شد. اما پس از رسواییهای گزارشگری مالی در سالهای گذشته، کنگره آمریکا هیئت نظارت بر حسابداری شرکتهای سهامی عام را به منظور تدوین **استانداردهای حسابرسی** (ISAs) شرکتهای سهامی عام ایجاد کرده است.

تشکلی برای تدوین استانداردهای بین‌المللی حسابرسی وجود دارد که استانداردهای آن از سوی بسیاری از کشورهای جهان پیروی می‌شود و به نظر می‌رسد استانداردهای بین‌المللی حسابرسی نیز مانند استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در حال جهانی شدن است. تدوین این استانداردها به وسیله هیئت جداگانه‌ای با عنوان **هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابرسی و اعتباردهی** (IAASB) و با نظارت هیئت نظارت بر منافع عمومی (PIOB)، مستقل از فدراسیون بین‌المللی حسابداران (اصلی‌ترین تشکل حرفه‌ای بین‌المللی)، انجام می‌شود و اعضای این هیئت مستقل، مشتمل بر نمایندگانی از مجامع اصلی و رسمی مربوط است: سازمان بین‌المللی کمیسیونهای اوراق بهادار، کمیته بال برای نظارت بر بانکداری، انجمن بین‌المللی ناظران بیمه، کمیسیون اروپا، و بانک جهانی.

مجامع ملی مسئول تدوین استانداردهای حسابرسی، نشستهایی را به طور غیررسمی به منظور تبادل اطلاعات و دیدگاهها صورت می‌دهند. جهانی شدن بازارهای سرمایه بر رسمیت یافتن این فرایند تاکید دارد و یکی از اولین گامها در این رابطه ایجاد و تثبیت مجموعه جهانی استانداردهای بدون حسابرسی است که یکنواختی کیفیت حسابرسی را در همه کشورها تضمین کند.

آموزش حسابرسان آینده

بیست سال پیش، یافتن یک حسابرس با رایانه شخصی (PC) به ندرت امکانپذیر بود، اما امروز تصور این که یک حسابرس بدون

امروزه به دلیل افزایش کمی

و پیچیدگی

استانداردهای حسابداری و حسابرسی

نسبت به گذشته

انجام عملیات

بدون دسترسی داشتن به

کارشناسان ارشد

ممکن نخواهد بود

بر آن در ایالات متحد نیز بر حسب نظر مقامات بانکداری و نیز با توجه به موفقیت‌های کسب شده در اجرای آزمایشی ایکس‌بی‌آرال در سال ۲۰۰۵، مقرر شده است گزارشگری مالی بانکها از سال ۲۰۰۶ بر این اساس صورت پذیرد و به همین نحو نیز کمیسیون بورس و اوراق بهادار، سایر شرکتها را تشویق به پذیرش آن کرده و امیدوار است تاکید شرکت‌های مشابه و نیاز سرمایه‌گذاران، موجب استفاده سراسری از این زبان شود، که این امر با توجه به افزایش رشد سریع شرکت‌هایی که در دنیا در حال پذیرش این زبان هستند نتیجه خردمندانه‌ای است.

پانوشت:

1- Extensible Business Reporting Language (XBRL)

منبع:

● Serving Global Capital Markets and the Global Economy: A View From the CEOs of the International Audit Networks, November, 2006

ایکس‌بی‌آرال که خلاصه شده عبارت زبان گزارشگری تجاری گسترش پذیر و متناظر با زبان اینترنتی اچ‌تی‌ام‌ال (HTML) در حوزه مالی است، به بیان ساده ابزاری است که می‌تواند برای ورود اطلاعات به سیستم، از سوی تولیدکننده اطلاعات مورد استفاده قرار گیرد و افزون بر آن طبقاتی را که اطلاعات ورودی به آن تعلق دارد، نیز مشخص کند. به عبارت دیگر این زبان در سطح وسیعی از جزئیات، نشان‌دهنده ماهیت هر یک از اطلاعات وارد شده به سیستم به عنوان درآمد، هزینه، دارایی و یا بدهی است. روش کار نیز به این ترتیب است که به محض قالب‌بندی داده‌ها، استفاده‌کنندگان می‌توانند آنها را بازیافت کنند، در نرم‌افزارهای صفحه گسترده قرار دهند، و پس از انجام بررسیها به هر حالتی که می‌خواهند آنها را تحت کنترل در آورند. آنها همچنین می‌توانند سئوالات شرطی متعددی طرح و نمودارهای متفاوتی را بر اساس اطلاعات حال، گذشته و برنامه‌های آینده رسم کنند و آنها را بر اساس روشهای مشخص شده با شرکت‌های مشابه مقایسه کنند. اطلاعات دریافتی را بر اساس هر زبان، هر نوع واحد پولی و حتی تحت هر یک از قواعد حسابداری (به عنوان مثال استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی یا اصول پذیرفته شده حسابداری ایالات متحد) بررسی کرده و پاسخهای فوری و مجازی خود را از رایانه به دست بیاورند.

توان دستیابی به اطلاعات قالب‌بندی شده ایکس‌بی‌آرال، موجب بهره‌مندی استفاده‌کنندگان بسیاری از جمله سرمایه‌گذاران، تحلیلگران، دولتها، شرکت‌های سهامی عام (برای مقاصد درون و برون سازمانی)، مصرف‌کنندگان، سازمانهای غیردولتی و البته حسابرسان خواهد شد. در واقع ایکس‌بی‌آرال دنیای باشکوه جدید و کم هزینه‌ای را از طریق دسترسی به اطلاعات به‌طور یکسان برای استفاده‌کنندگان و نیز تولیدکنندگان اطلاعات به نمایش می‌گذارد. شبکه‌های حسابرسی همچنین بر این باورند که شرکت‌های پذیرنده ایکس‌بی‌آرال در طول زمان، شاهد صرفه‌جویی‌های چشمگیری در هزینه حسابرسی داخلی و مستقل خود خواهند بود.

در واقع این دنیای جدید در حال حاضر از سوی نزدیک به ۴۰ هزار شرکت که از طریق ایکس‌بی‌آرال اطلاعات را وارد می‌کنند، به کار می‌رود. ضمن این که برخی از کشورها نظیر چین، اسپانیا، هلند و انگلستان نیز شرکتها را ملزم به استفاده از آن کرده‌اند. افزون